

HOOFSTUK 4

DIE AARD EN OMVANG VAN DIE VSA SE MILITÊRE BETROKKENHEID IN SUB-SAHARA AFRIKA: 1993 – 2001.

1. INLEIDING

In die vorige hoofstuk is daarop gewys dat in die afwesigheid van enige konkrete belange in SSA, die VSA se beleid en strategie tydens die Clinton-era hoofsaaklik deur die soeke na stabiliteit en toegang tot die streek onderlê is. Die VSA se beleid in SSA was gevolglik gerig op die bevordering van vrede deur die voorkoming, bestuur en oplossing van konflik; die voorsiening van humanitêre bystand om hongersnood en lyding te verlig; die aanmoediging van demokrasie en respek vir menseregte; en die ondersteuning van ekonomiese groei en volhoubare ontwikkeling. Die bevordering van demokrasie en handel is as die kern van die VSA se beleid teenoor SSA gesien.

Die VSA se veiligheidstrategie in SSA tydens hierdie era het binne die raamwerk van bogenoemde breë beleidsdoelwitte beslag gekry. Hierdie strategie was hoofsaaklik gefokus op die bevordering van stabiliteit in SSA en die voorkoming van bedreigings teen die VSA vanuit die streek. Binne die raamwerk van die breë beleidsoorwegings en met voorgenoemde faktore as grondslag, het die VSA se veiligheidstrategie voorsiening gemaak vir die verbetering van SSA se veiligheid. 'n Veilige SSA sou meer ontvanklik wees vir ekonomiese groei en die vestiging van demokrasie. Weens die afwesigheid van konkrete belange, was daar slegs 'n geringe moontlikheid dat die VSA dit enigsins sou oorweeg om militêr in konflikte in SSA betrokke te raak ten einde vrede en stabiliteit in die streek te verseker. Die VSA-weermag moes gevolglik primêr deur middel van indirekte metodes tot vrede en veiligheid in die streek bydra.

Die oogmerk van hierdie hoofstuk is om 'n oorsig te verskaf van die aard en omvang van die VSA se militêre betrokkenheid in SSA tydens die Clinton-era. Die bespreking word ingelei deur 'n kort uiteensetting van die VSA-Departement van Verdediging se operasionalisering van sy beleid en strategie met betrekking tot SSA. Ook word kortliks aandag gegee aan die VSA-weermag se organisatoriese struktuur vir militêre betrokkenheid in SSA – die struktuur wat gebruik moes word om die beleid en strategie te operasionaliseer. Laastens word 'n oorsig verskaf van die vernaamste programme van militêre betrokkenheid van die VSA-weermag in SSA tydens die Clinton-era.

2. DIE OPERASIONALISERING VAN DIE VSA SE BELEID EN STRATEGIE MET BETREKKING TOT MILITÊRE BETROKKENHEID IN SUB-SAHARA AFRIKA

Aspin, Minister van Verdediging in die Clinton-administrasie, het twee denkskole beskryf rakende die aanwending van militêre mag deur die Clinton-administrasie: 'n "alles-of-niks"-denkskool en 'n "beperkte doelwitte"-denkskool. Die sentrale gedagte ten opsigte van eersgenoemde berus op die siening dat toekomstige konvensionele militêre magte soos kernwapens sal wees: baie duur met, naas afskrikking, min gebruikswaarde. Dit sal daarom nie juis 'n nuttige instrument wees om beleidsdoelwitte na te streef nie, en sal slegs in uitsonderlike gevalle aangewend word. Militêre mag sal daarom nie baie relevant wees om die probleme wat die VSA in die toekoms in die gesig sal staar, op te los nie. Die "beperkte doelwitte"-denkskool daarenteen behels dat die instandhouding van militêre magte as afskrikingsmiddel en om in uitsonderlike gevalle aangewend te word, dit juis beklemtoon dat militêre mag in die toekoms steeds nuttig sal wees ten opsigte van minder belangrike aangeleenthede. Aan die een kant wil die "alles-of-niks"-denkskool die VSA-weermag daarom slegs aanwend in die geval van volskaalse oorlog, terwyl die "beperkte doelwitte"-denkskool aan die ander kant dit op 'n positiewe wyse as 'n dwang- en diplomatieke middel wil aanwend.¹

Newson, Adjunk-minister van Buitelandse Sake vir Politiek-Militêre Aangeleenthede in die Clinton-administrasie, het daarop gewys dat diplomاسie en die benutting van militêre magte nie as opponerende pole op die spektrum van nasionale beleid gesien moet word nie – dat die een gebruik word indien die ander misluk nie. Intendeel, hulle is aanvullend tot mekaar ten einde 'n beter effek te verkry. Hierdie siening het meegebring dat die VSA-weermag 'n belangrike buitelandse beleidsinstrument geword het op die terreine van veiligheidsbystand, militêre opvoeding en opleidingsprogramme, veiligheidsdialoog en maatreëls om wedersydse vertroue tussen state te skep. Al hierdie inisiatiewe is gesien as magsvermenigvuldigers wat tot beter veiligheidsbetrekkinge tussen state aanleiding moes gee. Dit is deur die Departement van Buitelandse Sake van 'n beleid en begroting voorsien, terwyl die Departement van Verdediging dit moes uitvoer.² Die "beperkte doelwitte"-denkskool het gevolglik in die praktyk beslag gekry ter ondersteuning en uitvoering van die VSA se buitelandse beleid, ook in SSA.

2.1 Die VSA se benadering tot militêre betrokkenheid in sub-Sahara Afrika

Cohen³ beklemtoon dat die VSA se benadering tot konflikbestuur deur 'n gebrek aan politieke wil en besluiteloosheid gekenmerk is. "It lacks the political will to intervene in third world (*sic*) conflicts, and the political will to stay out." Aan die een kant wou die VSA nie gebrandmerk word as synde

onverskillig te staan teenoor lyding in SSA nie, terwyl dit aan die ander kant gepoog het om dit duidelik te maak dat die VSA se vermoë om ander state se probleme te hanteer, beperk is. Alhoewel die VSA-weermag oor goeie logistieke, vervoer- en organisasievermoëns beskik waarin ander state tekortsiet, is daar kompeterende geostrategiese belange wat op hierdie vermoëns aanspraak maak. Dit beteken dat die moontlikheid baie skraal was dat die VSA op groot skaal magte sou ontplooi om probleme in SSA aan te spreek.⁴ Deur militêr op 'n indirekte wyse by veiligheidkwessies in SSA betrokke te wees, het die inherente voordeel gebied dat die VSA sy uitgebreide kundigheid en wydverspreide informasienetwerk beskikbaar kon stel, maar dit aan Afrikastate kon oorlaat om die leidende rol daarin te vervul.⁵

Die VSA se nasionale militêre strategie tydens die Clinton-era beklemtoon dat die VSA-weermag se wêreldwye betrokkenheid op twee oogmerke gerig was, naamlik “. . .promoting stability and thwarting aggression”.⁶ William Perry, voormalige Minister van Verdediging in die Clinton-administrasie, wys daarop dat militêre betrokkenheid in hierdie opsig 'n sleutelement was van die VSA se sogenaamde “voorkomende verdedigingstrategie”. Dit was geskoei op die aanvaarding dat die weermag van enige nuwe demokrasie 'n belangrike funksie vervul en, in baie gevalle, die mees samehangende organisasie is, aangesien dit dikwels 'n groot deel van die staat se opgevoede élité insluit en belangrike hulpbronne beheer. Die weermag bepaal daarom in baie gevalle die sukses van 'n nuwe demokrasie. In die vorige hoofstuk is reeds daarop gewys dat die VSA se militêre betrokkenheid in SSA gerig was op die bevordering van weermagte se bydrae en ondersteuning vir demokratiese regering en ekonomiese hervorming. Ook moes SSA se weermagte ondersteun word ten einde 'n positiewe bydrae te kon lewer ten opsigte van konflikoplossing in die streek. Deur die idee van voorkomende verdediging is 'n verskeidenheid van middele gevolglik ontplooi om aan state te illustreer hoe weermagte binne 'n demokrasie behoort te funksioneer, terwyl dit ook tot die bevordering van vertroue en openlikheid tussen state in SSA bygedra het.⁷

2.2 Die oogmerke en middele van die VSA se militêre betrokkenheid in sub-Sahara Afrika

Die VSA se "Office of African Affairs DoD Africa Strategy"⁸ beklemtoon dat optrede van die Departement van Verdediging in SSA ten doel gehad het om op 'n proaktiewe wyse aktiwiteite te vorm, eerder as om reaktief te wees. Dit het onder andere die identifisering van die regte vormende en voorbereidende aktiwiteite en die nodige hulpbronne vir sodanige aktiwiteite behels ten einde regionale stabiliteit en positiewe politieke verandering aan te moedig. In die bespreking van die VSA se strategie in die vorige hoofstuk is daarop gewys dat die "U.S. Security Strategy for Sub-Saharan Africa"⁹ drie fokusareas uitgesonder het waarop aktiwiteite en hulpbronne toegespits

University of Pretoria etd – Esterhuyse, A J (2003)

moes word: konflikvoorkoming en -oplossing; humanitêre bystand; en die bevordering van demokrasie deur die voorsiening van opvoeding, opleiding en uitrusting aan weermagte.

Ten einde te verseker dat alle aktiwiteite van die Departement van Verdediging op hierdie drie fokusareas gerig was, het die Kantoor van die VSA se Minister van Verdediging sewe verdedigingsdoelwitte vir die VSA-weermag daargestel vir militêre betrokkenheid in SSA. Dit sluit die volgende in:

- **Die vorming van militêre magte vir hul nasionale en regionale verpligtinge.** Dit sluit in die bevordering van positiewe burgerlik-militêre verhoudings; respek vir demokrasie, menseregte en die oppergesag van die reg; en voorbereiding om effektief in krisissituasies op te tree.
- **Die ontwikkeling van vennootskappe met sleutelstate.** Sodanige vennootskappe moes gerig wees op die bevordering van die VSA se invloed in SSA, waarby inbegrepe die bereiking van beleidsoogmerke in die streek.
- **Interaksie met probleemstate.** Die skepping van wedersydse vertroue tussen state moes verhoudings en stabiliteit bevorder.
- **Aktiewe interaksie met substreekorganisasies.** Streeks- en substreeksorganisasies moes as middel dien vir konflikoplossing en die bevordering van stabiliteit.
- **Samewerking en koördinerings, eerder as om te kompeteer met geallieerdes en vriende.** Gesamentlike interaksie in SSA het geleenthede gebied om verhoudings met geallieerdes te versterk. Dit het ook aan state in SSA die deursigtigheid van die VSA se aktiwiteite en die strewe om aktiwiteite met ander state te sinkroniseer, gedemonstreer.
- **Versterking van strategiese leierskap om vir 'n nuwe era voor te berei.** Die vaslegging van demokratiese konsepte en die verkryging van toegang tot 'n nuwe generasie van Afrikaleiers, was essensieel vir die ontwikkeling van militêre verhoudings en samewerking op veiligheidsgebied.
- **Verstandige voorbereiding en, wanneer nodig, besliste optrede.** Ten einde die VSA se belange te beskerm, moes bevelvoerders afskrikkingsaktiwiteite onderneem en, indien nodig, beslissend optree. Die VSA kon nie die verantwoordelikheid ignoreer om sy belange, waar nodig, met militêre mag te beskerm nie.¹⁰

Verskeie metodes is geïdentifiseer waardeur beplanning en implementering gekoördineer en gemaksimaliseer kon word om een of meer van bogenoemde oogmerke te bereik:

University of Pretoria etd – Esterhuyse, A J (2003)

- **Verdedigingshervorming.** Polities neutrale weermagte moes ontwikkel word wat verdedigingsvereistes, ekonomiese vermoëns en magstrukture in ewewig kon bring met die toepaslike rolle wat nodig sou wees om veilige state in SSA te skep.
- **Militêre professionalisme.** Regionale stabiliteit moes bevorder word deur die militêre vermoëns van sleutelstate in die streek met behulp van professionalisering te verbeter. Hierby ingesluit is die ontwikkeling van intersamewerkingsvermoëns^a, bevel en beheer en voldoende uitrusting vir basiese verdediging en noodoptrede.
- **Konflikoplossing en vredesoperasies.** 'n Verbeterde konflikoplossingsvermoë was die sekerste wyse om geweld in SSA en die behoefte aan die VSA se militêre ontplooiing in die streek, te verminder.
- **Tegnologie.** Die oordrag van toepaslike militêre-tegnologie, veral veeldoelige infrastrukturele verbeterings, kon positiewe ontwikkeling op industriële en veiligheidsgebied in SSA tot gevolg hê.
- **Gesondheid en omgewing.** Alhoewel soms misken kan samewerking op mediese en omgewingsterrein belangrik wees vir die VSA se veiligheid en die Departement van Verdediging se verhoudinge met SSA.¹¹

Ten spyte van hierdie geïdentifiseerde doelwitte en wyses van optrede en die realiteit dat SSA nie 'n beleidsprioriteit vir die VSA was nie, is die streek om twee addisionele redes nie baie hoog aangeslaan wat militêre optrede betref nie. Eerstens kon die aard van optrede wat die VSA-weermag in die meeste gevalle in SSA moes onderneem, na sogenaamde sekondêre rolle of nie-tradisionele take herlei word wat weermagte, dikwels teensinnig, moet uitvoer. Die konserwatiewe aard van weermagte bring mee dat aspekte soos struktuur, opleiding en toerusting hoofsaaklik op die primêre funksie gerig is - die beskerming van die staat teen eksterne aggressie. Weermagte is oor die algemeen nie baie positief oor sekondêre of nie-tradisionele take nie. Dit is gevolglik verstaanbaar dat die VSA-weermag nie altyd positief was oor betrokkenheid in SSA nie. Die tweede probleem is diestrukturele aard van die VSA-weermag wat nie bevorderlik was vir effektiewe militêre betrokkenheid in SSA nie.¹² Anders as in eersgenoemde geval, was dit nie 'n probleem wat verband hou met organisatoriese ingesteldheid nie; dit was eerder tegniese van aard.

---

^a "interoperability"

3. ORGANISATORIESE OORWEGINGS VIR DIE VSA SE MILITÊRE BETROKKENHEID IN SUB-SAHARA AFRIKA

Die VSA-weermag se wêreldwye betrokkenheid na die Tweede Wêreldoorlog het in 1946 gelei tot die skepping van 'n sogenaamde "Verenigde Bevelsplan". Hiervolgens is die wêreld in verskillende regionale kommandemente verdeel. 'n Regionale kommandement is militêr verantwoordelik om die VSA se belange in 'n spesifieke streek - teater van operasies - te beskerm of uit te brei.¹³ Regionale kommandemente word deur die VSA-weermag benut om die strategiese omgewing in hul onderskeie streke te vorm; op te tree in alle krisisse wat mag voorkom; en voorbereid te wees vir toekomstige gebeurlikhede. Hierdie kommandemente word aangevul met funksionele kommandemente. Dit is kommandemente wat 'n baie spesifieke taak of funksie binne die weermag vervul, byvoorbeeld strategiese lugvervoer en spesiale operasies.

Die bevelvoerder van 'n kommandement, bekend as 'n CINC ("Commander In Chief"), is verantwoordelik vir die beplanning en uitvoering van alle militêre operasies, insluitend interaksie met ander weermagte, in die kommandement se verantwoordelikhedsgebied. Die CINC dien gevolglik as die enkele nodale kontakpunt vir alle militêre aktiwiteite binne die spesifieke kommandement se operasionele teater.¹⁴ Volgens Catoire¹⁵ behels dié verantwoordelikhede van die CINC die volgende: die uitvoer van gesamentlike operasies om oorlog te voorkom; die bestuur van die oorgang na vyandelikhede indien nodig; en die uitvoering van MOOTW ("Military Operations Other Than War"). In die geval van vyandelikhede teen die VSA, is die CINC verantwoordelik vir die beplanning en suksesvolle uitvoering van militêre veldtogte binne die betrokke operasionele teater. Die CINC het ook 'n belangrike diplomatieke rol om in sy streek te vervul. Met die aanwending van militêre hulpbronne moet toegang en invloed bevorder word deur op 'n gereelde basis met senior buitelandse en militêre leiers oor 'n verskeidenheid van aangeleenthede te skakel. Geen ander instelling van die regering is toegerus om 'n regionale rol van hierdie omvang te vervul nie.

Verantwoordelikheid vir Afrika tydens die Clinton-era was verdeel tussen vier van die VSA se vyf wêreldwye regionale kommandemente. Verantwoordelikheid vir SSA is ook tussen verskeie regionale kommandemente verdeel. Die Europese Kommandement, EUCOM ("U.S. European Command"), was verantwoordelik vir die grootste deel van SSA. Die Sentrale Kommandement, CENTCOM ("U.S. Central Command"), se verantwoordelikhedsgebied was die Horing van Afrika - Djibouti, Egipte, Ethiopië, Eritrea, Kenia, Somalië en Soedan. Die Stille Oseaan Kommandement, PACOM ("U.S. Pacific Command"), was verantwoordelik vir Madagaskar en al die eilandstate aan

die ooskus van Afrika. Die Atlantiese Kommandement, ACOM ("U.S. Atlantic Command") was verantwoordelik vir al die eilandstate aan die weskus van Afrika.¹⁶

Afrika is die enigste kontinent wat nie die uitsluitlike verantwoordelikheid van 'n spesifieke regionale kommandement was nie.¹⁷ Sub-Sahara Afrika was ook nie die hoofverantwoordelikheid van enige van die regionale kommandemente nie. EUCOM, wat verantwoordelik was vir die grootste deel van SSA, se hooffokus is ooglopend op Europa gerig. Europa is nie slegs die VSA se belangrikste invloedsg gebied nie, maar die VSA is ook ten nouste betrokke by NAVO (Noord-Atlantiese Verdragsorganisasie). Die CINC van EUCOM het in wese 'n dubbele aanstelling. Enersyds is hy die bevelvoerder van EUCOM, met sy hoofkwartier in Stuttgart, Duitsland. Andersins is hy ook die militêre bevelvoerder van NAVO ("Supreme Allied Commander Europe") met sy hoofkwartier in Mons, België.¹⁸

Die "Verenigde Bevelsplan" is sedert totstandkoming reeds 18 keer hersien ten einde voorsiening te maak vir veranderende strategiese omstandighede, tegnologiese vooruitgang en die globale betrokkenheid van die VSA-weermag. Volgens wetgewing wat in 1979 aanvaar is, moet die president dit elke twee jaar hersien.¹⁹ Argumente ten gunste van die skepping van 'n AFCOM ("U.S. Africa Command") is aan die toeneem, nie net onder militêre strateë nie, maar akademici en diplomate.²⁰ Daar word geargumenteer dat Afrika nie die primêre verantwoordelikheid van enige van die bestaande regionale kommandemente is nie; gevolglik is daar 'n gebrek aan doelgerigte of doeltreffende militêre betrokkenheid in die streek. Die prioritisering van die VSA se strategiese belange en die konsekwente nastrewing daarvan in SSA, word gevolglik negatief geïmpak. Die verdeling van verantwoordelikheid vir SSA tussen die verskillende kommandemente, tesame met die diverse en komplekse aard van die streek, bring mee dat die VSA se strategie in die streek slegs verder gekompliseer word. Aangesien die VSA-weermag se optrede in die streek gevolglik nie op 'n oorkoepelende wyse geïntegreer kan word nie, word die implementering en effektiwiteit van bykans alle veiligheidsverwante programme deur die VSA-weermag in die streek negatief beïnvloed.²¹

In teenstelling hiermee argumenteer sommige dat die bevelsplan slegs 'n weerspieëling is van die VSA se globale strategiese prioriteite. Alhoewel die positiewe gevolge van 'n moontlike AFCOM terdeë besef word, is daar ook die standpunt dat dit die militêre dimensie van die VSA se buitelandse beleid jeens Afrika sal oorbeklemtoon. Die gevaar bestaan dat die skepping van sodanige kommandement die weermag op die voorpunt sal plaas van die VSA se beleid in die streek en dat dit uit pas sal wees met ander buitelandse beleidsinstrumente. Sodanige benadering kan in wese teenproduktief wees, aangesien te veel klem geplaas word op die militêre dimensie in

'n streek waar aandag en hulpbronne eerder op nasiebou en nie-militêre oplossings vir probleme toegespits moet wees.²²

Die realiteit is egter dat die VSA se militêre betrokkenheid in die streek deur verskeie van sy wêreldwye, regionale kommandemente verteenwoordig word. Die grootste deel van SSA het tydens die Clinton-era in die verantwoordelike sfeer van EUCOM geval. Laasgenoemde, in samewerking met een van die weermag se funksionele kommandemente, SOCOM ("U.S. Special Operations Command"), was gevolglik tydens die Clinton-era grotendeels verantwoordelik vir die VSA se militêre betrokkenheid in SSA.

4. DIE VSA SE PROGRAMME VIR MILITÊRE BETROKKENHEID IN SUB-SAHARA AFRIKA

Alhoewel die VSA tydens die Clinton-era op 'n wye verskeidenheid wyses militêr in SSA betrokke was, was daar tog enkele programme wat in belangrikheid uitgestaan het. Hul belangrikheid was grootliks gekoppel aan die ondersteuning in terme van hulpbronne en nuusdekking wat dit ontvang het, terwyl dit andersins ook 'n duidelike weerspieëling was van die VSA se beleid en strategie in die streek. Hierdie programme was ook spesifieke inisiatiewe van die Clinton-administrasie vir voortgesette militêre betrokkenheid in SSA, sonder om noodwendig op 'n omvattende wyse magte te ontplooi. Die belangrikste programme in hierdie verband was ACRI ("African Crisis Response Initiative") en die ACSS ("African Center for Strategic Studies"). Beide hierdie inisiatiewe verteenwoordig indirekte betrokkenheid deur die VSA-weermag by veiligheid in SSA. Hierdie twee programme word vervolgens bespreek alvorens aandag geskenk word aan enkele van die ander wyses van militêre betrokkenheid, naamlik opleiding, oefeninge en operasies.

4.1 "African Crisis Response Initiative": Die vlagskip van die VSA se militêre betrokkenheid in sub-Sahara Afrika²³

Die Mei 1994 *Presidensiële Besluitnemingsdirektief 25* van President Clinton het dit baie duidelik gestel dat die VSA nie in toekomstige buitelandse krisisse gaan inmeng indien daar nie afdoende bewyse bestaan dat sy belange wel bedreig word nie en alvorens daar nie 'n duidelike doelwit en onttrekkingstrategie in plek is nie.²⁴ Daarteenoor het die menseslagtings in state soos Rwanda, Burundi, die DRK en Sierra Leone die internasionale gemeenskap tot die besef gebring dat daar 'n behoefte is om metodes te ontwikkel om vinnig en effektief in konflikte in te gryp. Die idee van 'n veiligheidsmag in SSA wat deur die VSA-weermag opgelei en toegerus word ten einde op gebeurlikhede in die streek te kan reageer, kan gevolglik aan verskeie gebeure en faktore toegeskryf word.

Dit was duidelik dat die VSA in die toekoms 'n Somalië-tipe situasie wou vermy waar dit met goeie bedoelings by 'n vredesmissie betrokke raak, maar inisiatiewe om die situasie te stabiliseer met ongevalle gepaard gaan. Daarteenoor het die volksmoord in die Rwandese burgeroorlog vrae by die internasionale gemeenskap laat ontstaan waarom veral die VSA nie op die gebeure gereageer het om die menseslagting en lyding te beëindig nie. Hierdie was slegs een van die voortslepende konflikte in die Grootmeregebied. Die Clinton-administrasie het dit telkens beklemtoon dat daar na Afrika-oplossings vir die streek se probleme gesoek moes word. Laastens was daar ook binnelandse oorwegings, waaronder die VSA se presidensiële verkiesing van November 1996 wat op hande was.²⁵

Die VSA se Minister van Buitelandse Sake, Warren Christopher, het in Oktober 1996 tydens 'n besoek aan Afrika die totstandkoming van 'n "African Crisis Response Force" aangekondig. Dit is voorsien dat dié mag, bestaande uit 10 000 troepe wat deur die VSA opgelei en toegerus sou word, aangewend sou kon word om vinnig op humanitêre krisis te reageer. Die idee was nie dat sodanige mag by vyandelikhede moes inmeng nie, maar veel eerder dat dit onskuldige burgerlikes in veilige gebiede moes beskerm en humanitêre bystand verleen. Hierdie inisiatief is egter met skeptisisme in SSA ontvang.²⁶ Na konsultasie met verskeie leiers in SSA en Europa, sowel as met amptenare van die VN en die OAE, is besluit om nie 'n permanente mag te skep nie, maar om eerder deur opleiding aan bereidwillige state in die streek hulle in staat te stel om hul eie vredesmagvermoëns te ontwikkel en te verbeter. ACRI, wat uit hierdie voorstelle voortgespruit het, is gevolglik 'n opleidingsinisiatief deur die VSA-weermag en nie 'n poging om 'n permanente militêre mag tot stand te bring nie.²⁷

Die missie van ACRI word baie duidelik omskryf. Dit het ten doel om vredesmagte vir verskeie Afrikastate op te lei en toe te rus ten einde gereed te wees vir vinnige ontplooiing na krisisareas in Afrika. Dit streef na:

- Die samewerking tussen die vredesmagte van verskillende state deur die standaardisering van kommunikasie-uitrusting en die hou van gesamentlike oefeninge;
- die ontwikkeling van die vermoë om vinnig en effektief op krisissituasies in Afrika te kan reageer;
- betrokkenheid in tradisionele vredesmagverantwoordelikhede soos gemagtig volgens hoofstuk 6 van die VN-handves, ten einde politieke skikkings te handhaaf en konfliktsituasies te stabiliseer; en

University of Pretoria etd – Esterhuyse, A J (2003)

- bystand tydens humanitêre hulpverleningsmissies.²⁸

Teen die middel van 1997 het sewe state in SSA hul bereidwillig verklaar om deel te wees van die inisiatief. Vanuit hierdie sewe state is 'n totaal van sewe bataljons en 'n brigade-hoofkwartier vir opleiding beskikbaar gestel.²⁹ Magte van Senegal, Uganda en Malawi het in 1997 met hul opleiding begin. EUCOM en CENTCOM was oorhoofs verantwoordelik vir die implementering van ACRI. Opleiding is hoofsaaklik verskaf deur SOCOM, spesifiek die "3rd and 5th Special Forces Group" van Fort Bragg in Noord-Carolina. Gespesialiseerde opleiding is egter ook verskaf deur logistieke "spesialiste" van die "18th Airborne Corps". ACRI-opleiding was oor 'n periode van drie jaar versprei, met 'n aanvanklike opleidingsperiode van 70 dae en op internasionale vredesmagdoktrines gebaseer was. Opleiding was gerig op:

- menseregte-opleiding;
- humanitêre beskerming en die bestuur van vlugteling;e;
- samewerking met humanitêre organisasies;
- skietopleiding;
- militêre administrasie en logistieke opleiding;
- staf en leierskapopleiding;
- taktiese besluitneming;
- konvooiveiligheid; en
- bemanning van padblokkades en kontrolepunte,³⁰

ACRI is gevolglik 'n kapasiteitsbouprogram deur middel van opleiding aan weermagte in SSA deur die VSA-weermag. Twee aspekte is van belang. Eerstens is daardie state met militêre regerings by die inisiatief uitgesluit, aangesien ACRI as 'n vorm van militêre bystand deur die VSA beskou is. Die VSA-Kongres het in wese 'n tweeledige vereiste daargestel vir deelname aan ACRI: deelnemende state moes enersyds oor 'n demokratiese owerheidsvorm beskik en andersyds nie 'n geskiedenis van erge menseregteskendings hê nie. Tweedens bly alle magte wat opgelei word onder die bevel van hul onderskeie state.³¹ Dit impliseer dat magte wat opgelei is nie noodwendig deur hul onderskeie regerings vir ontplooiing beskikbaar gestel sou word nie. Dit is egter voorsien dat ontplooiing wel sal plaasvind as deel van:

- 'n VN-operasie onder politieke beheer van die VN;
- 'n multinasionale mag met goedkeuring van die VN se Veiligheidsraad, maar waar vredesmagte op 'n vrywillige grondslag deur state voorsien word;

University of Pretoria etd – Esterhuyse, A J (2003)

- 'n mag bestaande uit lidstate van, en beheer deur, 'n streeksorganisasie – verkieslik met die goedkeuring van die Veiligheidsraad van die VN; of
- 'n operasie onder leiding van die OAE, gegewe dat die OAE 'n meer aktiewe rol in vredesbewaring sou speel.³²

ACRI is egter ook 'n program vir die voorsiening van uitrusting aan deelnemende state. Die uitrusting wat voorsien word, is nie-lewensgevaarlik nie, aangesien die meeste weermagte in SSA oor die nodige dodelike uitrusting beskik vir die uitvoer van vredesoperasies. Veral radio's, satelietkommunikasiesisteme, nagsig-, mynopsporings- en watersuiweringsuitrusting word voorsien, asook uniforms en swaardiens persoonlike uitrusting.³³ Met die toename in die aantal deelnemende state, het ACRI se begroting ook toegeneem: vanaf \$15 miljoen in 1997 tot \$20 miljoen in die 2000 finansiële jaar.³⁴

Alhoewel ACRI oor die algemeen in die VSA en SSA as 'n sukses beskou word, was daar tog probleme met die program. Die belangrikste hou verband die redes waarom state in SSA daarby betrokke geraak het. Daar word geargumenteer dat deelnemende state se primêre oogmerke nie noodwendig op die verbetering van hul vredesmagvermoëns gerig was nie, maar veel eerder om hul eie militêre vermoëns te verbeter vir doeleindes van teeninsurgensie-operasies en militêre inmenging in regionale konflikte. Omach is verder van mening dat die veiligheidsbystand wat deur ACRI voorsien is, binnelandse politieke uitkomst sou beïnvloed en daarom tot die militarisering van verskille sou bydra. State in SSA se keuse om by ACRI betrokke te raak is gevolglik onderlê deur 'n waardering van hul eie veiligheidsbehoefte en die mate waartoe hul assosiasie met die VSA hul eie nasionale belange sou bevorder.³⁵

Ook is daar probleme met die bevel-en-beheer van die program. Alhoewel die VSA die opleiding verskaf, met inbegrip van waarborg van legitimititeit en deursigtigheid, is die verantwoordelikheid vir ontplooiing gesetel in die regering van die onderskeie state. Die VSA het gevolglik geen waarborg dat die uitrusting en vermoëns wat verskaf is, aangewend sal word vir die aanvanklike doeleindes daarvan nie.³⁶ Nogtans is daar verskeie positiewe uitkomst. Militêre magte in SSA is met tasbare vaardighede toegerus om met groter effektiwiteit aan vredesoperasies deel te neem. Burgerlik-militêre verhoudinge in SSA vind baat by die program en samewerking tussen weermagte in SSA en die VSA-weermag word verbeter. Veral die VSA-weermag raak meer bekend met die operasionele omstandighede in SSA, terwyl niemand dit kan ontken dat hierdie faktore op 'n positiewe wyse bydra tot die verbetering van veiligheid in SSA nie.

4.2 "African Center for Strategic Studies": Die VSA se primêre beïnvloedingsmiddel

Die VSA beskou die ACSS as sy primêre middel vir die beïnvloeding van hoëvlak, burgerlike besluitnemers en militêre leiers in SSA.³⁷ Die idee vir die skepping van sodanige sentrum is reeds in 1994 geopper – twee jaar voordat ACRI beslag gekry het. Dit is ook onwaarskynlik dat die VSA se Departement van Verdediging die sentrum sou geskep het indien dit nie was vir die druk wat deur die swart kookus in die Kongres uitgeoefen is nie. Die besluit om die ACSS tot stand te bring is in 1997 geneem. Dit is in 1999 gestig. Die sentrum word gesien as 'n bron van akademiese, dog praktiese, opvoeding wat daarop gerig is om die vaardighede van demokratiese regerings te bevorder in besluitnemeningsprosesse rakende nasionale veiligheid. Ook word dit as 'n bron van substantiewe gesprekvoering met demokratiese gesinde Afrikaleiers insake die beplanning van verdedigingsbeleid gesien.³⁸

Die ACSS is een van vyf sodanige instellings van die VSA se Departement van Verdediging. Die ander is die "George C Marshall Center for Security Studies" in Duitsland wat fokus op die veiligheid van Europa; die "Asia-Pacific Center for Security Studies" in Honolulu wat fokus op die veiligheid van die Stille Oseaan-gebied en Asië; die "Center for Hemispheric Defense Studies" wat in Washington gesetel is, maar fokus op die veiligheid van Sentraal- en Suid-Amerika; en die "Near East South Asia Center for Strategic Studies" wat fokus op die veiligheid van die Midde-Ooste en omliggende streke. Hierdie sentrums word gesien as essensieel vir bilaterale en multilaterale interaksie tussen militêre en burgerlike amptenare in die betrokke state. Professionele militêre opleiding, burgerlike verdedigingsopvoeding en verwante akademiese aktiwiteite vorm die grondslag vir die bereiking van hierdie instellings se doelwitte.³⁹

Dit word deur die VSA aanvaar dat die proses van kommunikasie en interaksie wat op akademiese grondslag geskoei is, spanning binne die verskillende streke sal ontloot; burgerlik-militêre verhoudings sal versterk; en kritiese veiligheidsuitdagings binne streke sal kan hanteer. Die VSA-weermag se regionale kommandemente is primêr verantwoordelik vir die aanbieding en ondersteuning van die programme van die verskillende regionale sentrums. EUCOM en CENTCOM is die belangrikste rolspelers in die realisering van die ACSS se programme in SSA.⁴⁰ Hierdie sentrums moet voorts gesien word as "pillars of America's efforts to shape the world in ways that reinforce and reflect our values and national security interests."⁴¹

Die ACSS strewende na die professionalisering van Afrika se militêre en burgerlike leiers. Dit word deur die ACSS beklemtoon dat dit nóg 'n sentrum vir konflikoplossing nóg 'n militêre kollege is. Dit

University of Pretoria etd – Esterhuyse, A J (2003)

moet veel eerder as 'n akademiese instelling gesien word, bestaande uit internasionale akademici, sowel as burgerlike en militêre veiligheidskenner. Die ACSS het gevolglik ten doel om demokratiese owerheidsvorms in Afrika te ondersteun deur middel van 'n praktiese, maar grondige akademiese program in burgerlik-militêre verhoudings, nasionale veiligheidstrategie en verdedigingseconomie vir senior burgerlike en militêre leiers.⁴² Die sentrum streef gevolglik daarna om:

- Die rol van die weermag in 'n demokrasie te bevorder deur middel van ingeligte en produktiewe debatvoering tussen burgerlike en regeringsleiers, amptenare en militêre offisiere;
- begrip te kweek vir die weermag se rol in die vorming van nasionale veiligheidstrategieë en die beplanning van verdedigingshulpbronne;
- langtermyn en voortgesette interaksie met en tussen belanghebbendes te bevorder rakende aangeleenthede wat in verband staan met die sentrum se missie;
- addisionele navorsing, seminare, konferensies en ander uitruilaktiwiteite ten opsigte van relevante onderwerpe in Afrika, Europa en die VSA te ondersteun; en
- interaktiewe onderrigmetodes te gebruik om hoëvlak deelname te verseker en 'n praktiese benadering tot burgerlik-militêre verhoudings te ontwikkel.⁴³

Die ACSS se program bestaan uit verskeie elemente waarvan die senior-leierseminaar die belangrikste is. Dit is 'n akademiese program wat spesifiek fokus op burgerlik-militêre verhoudings, veiligheidstrategie en verdedigingseconomie. Die program word jaarliks oor 'n periode van twee weke vir hoëvlak besluitnemers in regerings en offisiere op generaalsvlak aangebied. Aangesien die ACSS in Washington DC gesetel is, word die plek van aanbidding tussen die state van SSA geroteer. Seminare is al in verskillende state in die streek aangebied, waaronder Ghana en Botswana. Ook word leierseminare aangebied. Die inhoudelike van die leierseminaar is dieselfde as dié van die senior leierseminaar, maar word vir die ranggroep luitenant-kolonel en kolonel, asook gelykstaande regeringsamptenare aangebied. Seminare wat fokus op spesifieke streke met hul eiesoortige veiligheidsprobleme word ook aangebied.⁴⁴

Die ACSS beskik oor verskeie sogenaamde kernwaardes ten einde die sentrum in staat te stel om legitimiteit, akademiese uitnemendheid en beleidsrelevantheid te verseker, naamlik:

- “Consultation in Approach.” Die noodsaaklikheid om raadplegend te werk te gaan vereis dat daar met Afrika- en Europese regerings, die VN en regionale organisasies,

University of Pretoria etd – Esterhuyse, A J (2003)

akademië en Afrika-kenners, nie-regeringsorganisasies, die privaatsektor en verskeie VSA-agentskappe gekonsulteer word.

- “Partnership in Execution.” Die noodsaaklikheid van ‘n vennootskapsbenadering vereis dat akademië uit Afrika, Europa en die VSA byeengebring moet word vir die aanbied van seminare en ander aktiwiteite.
- “Excellence in Program.” Die program noodsaak ‘n breë spektrum van idees en konsepte met die kernfokus op burgerlik-militêre verhoudings, veiligheidstrategie en verdedigingseconomie.
- “Non-Attribution and Academic Freedom.” Alle aktiwiteite van die ACSS moet plaasvind in ‘n atmosfeer wat polities neutraal en ontvanklik is vir eerlike en openhartige debatvoering waarin menings vrylik gelug kan word.
- “Relevance to African Leaders.” Die ACSS se programme moet voorsiening maak vir die bevordering van kritiese denke rakende Afrika se veiligheidsuitdagings deur regerings en militêre leiers in die streek.
- “Significance for U.S. Policy.” Die beleid van die VSA en in die besonder dié van sy Departement van Verdediging, word bevorder deur die interaksie met en advies aan die huidige en toekomstige Afrika-leiers wat by die program betrokke is.⁴⁵

Dit is duidelik dat die VSA die ACSS tydens die Clinton-era gebruik het as ‘n middel om begrip te kweek vir die regmatige rol van weermagte in die skep van ‘n veilige omgewing vir die mense en regerings van ware demokrasieë. Ook was daar ‘n strewe om begrip vir die komplekse aard van die streek se veiligheidskwessies te bewerkstellig. Die totstandkoming van die ACSS verteenwoordig daarom in ‘n groot mate ‘n nuwe benadering tot SSA se probleme, naamlik om die inwoners en leiers van die streek te bemagtig om hul eie veiligheidsituasies te hanteer soos hulle dit nodig mag ag.⁴⁶ Niemand kan dit ontken nie dat die ACSS hulpbronne beskikbaar stel vir SSA se huidige en toekomstige leiers om die hantering van veiligheidsprobleme op ‘n objektiewe en akademiese grondslag te beoordeel en te bespreek nie. In hierdie opsig lewer die VSA se Departement van Verdediging en verskeie van die regionale kommandemente, op indirekte wyse ‘n bydrae tot die verbetering veiligheid in die streek.

4.3 Militêre opleiding, oefeninge en operasies deur die VSA-weermag in sub-Sahara Afrika

ACRI het tydens die Clinton-era tot ‘n groot mate die feit oorskadu dat die VSA-weermag op ‘n verskeidenheid van wyses in SSA betrokke was in die vorm van opleidingsprogramme, oefeninge en operasies. Hierdie programme het die weermagte in die streek van ‘n wye verskeidenheid tegniese vaardighede, sowel as professionele militêre kennis voorsien. Studente vanuit SSA het

elke vlak van opleiding wat aan die militêre personeel van die VSA verskaf word, meegemaak: tegnies, takties, operasioneel en strategies.

4.3.1 Die VSA se betrokkenheid by militêre opleiding in sub-Sahara Afrika

Die VSA was op verskeie maniere by die opleiding van militêre magte in SSA betrokke. Die IMET-program was egter die belangrikste en omvattendste in terme van die verskaffing van professionele militêre opvoeding en opleiding aan militêre personeel van onder andere SSA, hoofsaaklik by militêre instellings en kolleges in die VSA. Die program stel militêre personeel nie net bloot aan die etiese dimensies van 'n professionele Westerse weermag nie, maar stel studente ook bekend aan die VSA se waardes en ervaring. Die IMET-begroting vir SSA het tussen 1994 en 1998 van \$4 tot \$8 miljoen toegeneem. Veertig van die 48 state in SSA het gedurende hierdie tydperk aan die program deelgeneem.⁴⁷

Die oorhoofse oogmerke van die program sluit in:

- die bevordering van regionale stabiliteit deur middel van effektiewe onderlinge verhoudings tussen weermagte wat kulmineer in toenemende wedersydse begrip en samewerking op die gebied van verdediging tussen die VSA en deelnemende state;
- die voorsiening van opleiding om die vermoëns van die deelnemende state se weermagte aan te vul, ten einde gesamentlike operasies en intersamewerking met VSA-magte te ondersteun; en
- die verbetering van die vermoë van die militêre en burgerlike personeel van ander state om basiese demokratiese waardes te vestig en te handhaaf én internasionaal erkende menseregte te beskerm.⁴⁸

Bedrewenheid in Engels word as 'n minimum vereiste vir kommunikasievaardighede gestel vir diegene wat die kursusse meemaak. Die IMET-program lewer 'n groot bydrae tot die professionalisering van militêre magte in SSA. Dit hou egter ook baie voordele in vir die VSA deurdat dit aan ambassadepersoneel in die deelnemende state toegang verleen tot senior personeel binne weermagte. Henk wys egter daarop dat die program in die verlede om verskeie redes kritiek ontlok het. Die bestuur van die program is baie kompleks. Dit vereis goeie koördinering tussen verskillende burokratiese instellings in die VSA en dié van die deelnemende state. Dit maak die identifisering van die "regte persoon", wat in sy eie land 'n verskil op 'n spesifieke terrein kan maak nadat opleiding in die VSA deurloop is, baie moeilik. Voorts is daar vrae in die VSA rakende die 'kritiese massa' van studente uit 'n spesifieke staat wat die opleiding

moet deurloop om 'n verandering in hul land van herkoms teweeg te bring. Ook is daar in baie Frankofoniese state in SSA dikwels 'n gevoel dat daar teen studente gediskrimineer word wat hul kursusse in die VSA deurloop in stede van in Frankryk.⁴⁹

4.3.2 Die VSA se betrokkenheid by militêre oefeninge in sub-Sahara Afrika

Die VSA maak van sy sogenaamde JCET-program (“Joint/Combined Exchange Training”) gebruik om gesamentlike oefeninge met weermagte in SSA te onderneem. Tussen 1996 en 1998 was meer as 20 state in SSA die gasheer vir die JCET-program. Dit fokus op veldopleiding en groepsoefeninge. Anders as die ander programme, is JCET spesifiek daarop gemik om die militêre vermoë van VSA-magte te verbeter deur hulle aan verskillende omgewings en omstandighede bloot te stel. Die weermagte van state in SSA vind egter ook baat by hierdie oefeninge, aangesien die gasheerstaat se magte wat aan die oefening deelneem, meestal groter is as die kontingent uit die VSA. Die oefeninge word in relatief klein groepe – peloton- en kompanievlak – onderneem en deur die VSA gefinansier. Die oefeninge is kort, en in die meeste gevalle duur dit nie langer as 'n maand nie.⁵⁰

In sommige gevalle onderneem die verskillende regionale kommandemente van die VSA-weermag ook bilaterale of multilaterale oefeninge in hul onderskeie verantwoordelikegebiede. Die oefeninge is egter primêr gerig op die verbetering van die vermoëns van die VSA-magte in die spesifieke kommandement. Die magspele wat aan hierdie oefeninge deelneem, is gewoonlik redelik hoog. “Natural Fire”, 'n CENTCOM-oefening wat in 1998 in Kenia plaasgevind het, is byvoorbeeld deur 400 weermaglede van die VSA en 2100 lede van Uganda en Tanzanië gehou.⁵¹

Die VSA-weermag onderneem ook sogenaamde MEDFLAG-oefeninge in SSA. Dit is mediese oefeninge wat die EUCOM in samewerking met die weermagte van verskeie state in SSA hou. Sedert die instelling daarvan in 1988 is daar reeds 21 sodanige oefeninge in 17 SSA-state gehou. MEDFLAG-oefeninge sentreer rondom 'n gesamentlike mediese taakmag van die VSA-weermag^b wat in 'n spesifieke staat vir 'n tydperk van tot drie weke ontplooi. Die oefeninge sentreer rondom die mediese opleiding van die gasheerstaat se personeel, 'n ramphanteringsoefening en 'n gekombineerde (magte van die VSA en die gasheerstaat), burgerlike bystands-program waar mediese hulp aan die plaaslike bevolking voorsien word.⁵²

---

^b 'n Gesamentlike mediese taakmag bestaan uit elemente van die VSA Leër, Lugmag, Vloot en Mariniers.

In die meeste van die gevalle word oefeninge ondersteun deur sogenaamde ERC-projekte (“Exercise Related Construction”). ERC word omskryf as “an unspecified minor construction project, outside the Continental United States, in support of an in-progress, or planned, CJCS [Chairman, Joint Chief of Staff] exercise that remain, in any part, after the end of the exercise”.⁵³ Die konstruksieprojekte wat op hierdie wyse onderneem is, sluit ‘n wye verskeidenheid in soos instandhoudingsprojekte vir bestaande infrastruktuur; die bou van skietbane en wateropgaardplekke; en die bou van slaapkamers vir die magte betrokke by ‘n oefening.

4.3.3 Die VSA se betrokkenheid by militêre operasies in sub-Sahara Afrika

Naas die ontplooiing in Somalië, is die ongeveer 200 mariniers wat as wagte by die VSA se ambassades in die streek diens gedoen het, die enigste grondmagte van die VSA-weermag wat tydens die Clinton-era in SSA ontplooi is. Voorts was daar sowat 100 militêre attachés, veiligheidsassistenten en ander tegniese personeel in SSA. Slegs twee klein vliegtuie was in SSA gestasioneer om militêre aktiwiteite te ondersteun. Die VSA het egter by verskeie geleenthede getoon dat sy magte baie vinnig in SSA ontplooi kon word indien nodig, meestal om nie-vegtende ontruimingsoperasies uit te voer. Magte is egter ook ontplooi om humanitêre- en vredesteun te verleen. In vergelyking met die ontplooiing in Somalië, was hierdie ontplooiings egter klein en van korte duur.⁵⁴ ‘n Voorbeeld in dié verband is die VSA se “Humanitarian Demining Program” (HDP). Magte van SOCOM is tydens die Clinton-era in Mosambiek, Namibië, Rwanda en Zimbabwe ontplooi “to assist designated countries with the funding, equipping, training, mine awareness and development of a permanent infrastructure to dispose of hazardous land mines within their country”.⁵⁵

“How to keep the peace in Africa without sending troops” was volgens O’Halon⁵⁶ die probleem wat die VSA gedurende die Clinton-era in SSA moes operasionaliseer. In ‘n artikel in *The New York Times* wys O’Halon daarop dat die VSA weens hierdie probleem eerder politieke advies as militêre bystand in SSA tydens krisisse verleen het. Selfs in gevalle waar magte vir nie-operasionele doeleindes in SSA ontplooi moes word, is daar by verskeie geleenthede van MPRI, ‘n private militêre maatskappy met sy hoofkantoor in Alexandria, Virginia, gebruik gemaak.⁵⁷

In die gevalle waar die VSA militêre mag op ‘n meer aktiewe wyse, in sommige gevalle selfs offensief, in SSA aangewend het, is dit op sodanige wyse gedoen dat dit nie nodig was om grondmagte te ontplooi nie. Alhoewel die VSA-weermag oor die inherente vermoë beskik het om dit wel te doen, was hierdie neiging ook ‘n reaksie op die VSA se ervaring in Mogadishoe, Somalië in Oktober 1993 toe 18 van sy soldate in ‘n vredesoperasie omgekom het. Die opvallendste

operasie van die VSA in SSA is uitgevoer in reaksie op die bomaanvalle op VSA-ambassades in Nairobi en Dar es Salaam op 7 Augustus 1998. Die VSA se onmiddellike reaksie was om noodreddingspanne van die Departemente van Verdediging en Buitelandse Sake na die streek te stuur. Dit het mediese personeel, noodreddingskundiges, kriminele ondersoekbeamptes en teen-terrorisme spesialiste ingesluit.⁵⁸

Genoemde bomontploffings was deel van 'n reeks terroristaanvalle op VSA-teikens wêreldwyd. Dié aanvalle, in SSA en elders, het druk op president Clinton en sy administrasie geplaas om op te tree. Die VSA het gevolglik gereageer deur op 20 Augustus 1998 'n missielaanval met 75 kruisermisiele vanaf skepe langs die ooskus van Afrika uit te voer. Die teiken was 'n chemiese fabriek in Soedan wat, volgens die VSA, deur terroristegroepe gebruik is om chemiese wapens te vervaardig. Die VSA het egter later erken dat dit 'n fout was om die fabriek aan te val.⁵⁹ Die aanvalle het enersyds duidelik bewys dat die VSA se offensiewe militêre betrokkenheid in SSA tydens die Clinton-era 'n aangeleentheid van keuse was; andersyds het die VSA nie gehuiwer om eensydig te besluit om militêre offensief in SSA op te tree indien dit nodig geag is nie.

Dit was egter duidelik dat daar 'n ongemak te bespeur was by die Clinton-regering aangaande omvattende militêre optrede, veral offensiewe betrokkenheid, in SSA. Verskeie argumente word in dié verband aangevoer. Volgens Henk byvoorbeeld was dit die algemene siening in die VSA dat eksterne inmenging die vind van moontlike oplossings vir konfliktsituasies in SSA sou verlangsaam.⁶⁰ Ook is geargumenteer dat konfliktoplossing en ekonomiese vooruitgang nie van buite die streek afgedwing kan word nie en dat state in SSA self verantwoordelikheid daarvoor moes aanvaar.⁶¹ Laastens was daar 'n siening dat daar minder entoesiasme by die algemene publiek in die VSA te bespeur was vir militêre ontplooiing in SSA as in ander wêrelddele.⁶² Militêre inmenging, al was dit ook om humanitêre redes, was daarom volgens die algemene siening in die VSA, nie die effektiwste wyse vir die skep van omstandighede wat ontvanklik was vir konfliktoplossing in SSA nie. Volgens Henk was dit vergelykbaar met die behandeling van 'n pasiënt nadat 'n terminale siekte gediagnoseer is.⁶³

Volgens Perry kan die lae vlak van militêre betrokkenheid in SSA toegeskryf word aan die feit dat baie min veiligheidsituasies en konflikte in SSA voldoen het aan die Clinton-administrasie se kriteria vir die gebruik van militêre mag.^c "When those are met, whether it's in Africa, Europe or Asia, we would be willing to support the peacekeeping operation there."⁶⁴ Al Gore, die VSA se vise-president tydens die Clinton-era, was ook van mening dat die VSA nie militêr in enige

---

^c Sien hoofstuk 3 vir 'n volledige uiteensetting van hierdie kriteria.

operasie in SSA betrokke kon raak, alvorens daar nie duidelikheid oor twee aspekte bestaan het nie:

- kon die VSA 'n verskil maak aan die situasie deur militêre magte te ontplooi; en
- het die VSA enige bondgenote wat ondersteuning kon verleen.⁶⁵

In samehang hiermee argumenteer Kuperman⁶⁶ dat VSA-grondmagte in die algemeen nie vir humanitêre inmenging tydens voortslepende burgeroorloë gebruik moes word nie, maar dat volksmoord, soos in Rwanda in 1994, 'n uitsondering behoort te wees. Ten spyte van hierdie argument, is Kuperman egter nie daarvan oortuig dat die tydige ontplooiing van VSA-magte die lewensverlies kon verminder of voorkom het nie. Indien hierdie argumente holisties in oënskou geneem word, is daar begrip vir die feit dat die VSA soms van selektiewe inmenging beskuldig word, veral wat SSA betref.⁶⁷

5. SAMEVATTING

Die VSA-weermag se betrokkenheid in SSA was op twee oogmerke gerig: aan die een kant wou die VSA stabiliteit in SSA bevorder en aan die ander kant wou dit enige moontlike bedreigings wat vanuit SSA teen die VSA gerig mag wees, neutraliseer, voordat dit kon manifesteer. Verskillende maniere is geïdentifiseer waarvolgens die VSA-weermag hierdie oogmerke in SSA kon bereik, naamlik verdedigingshervorming; militêre professionalisering; die skep van konflikoplossings en vredesoperasievermoëns in die streek; die verskaffing van toerusting; en die verbetering van gesondheids- en omgewingsomstandighede in SSA. Die VSA se militêre betrokkenheid in SSA is eerstens beïnvloed deur die realiteit dat take wat uit hierdie betrokkenheid vir die VSA-weermag voortgespruit het, hoofsaaklik nie-tradisioneel van aard was. Weermagte is tradisioneel geneig om sekondêre take in 'n negatiewe lig te sien. Tweedens was die VSA-weermag se organisatoriese struktuur nie bevorderlik vir effektiewe militêre betrokkenheid in SSA nie.

Die VSA se Departement van Verdediging het tydens die Clinton-administrasie egter verskeie programme in SSA van stapel gestuur. Veral twee was belangrik wat tydens die Clinton-administrasie beslag gekry het. Die "African Crisis Response Initiative" moes SSA-weermagte ondersteun in hul pogings om 'n vredesmag- en konflikthanteringsvermoë daar te stel. Die "African Center for Strategic Studies" daarteenoor was gerig op die bevordering van demokrasie in SSA deur middel van die verbetering van burgerlik-militêre verhoudings en verdedigingsbegroting-bestuur asook die daarstelling van effektiewe veiligheidstrategieë.

University of Pretoria etd – Esterhuyse, A J (2003)

Die VSA-weermag het 'n belangrike rol vervul in die implementering van die Clinton-administrasie se strategie in SSA. Dit was veral sigbaar in die toenemende skakeling en samewerking tussen weermagte tydens hierdie era. Die VSA se militêre betrokkenheid was egter gefokus op opleiding, veiligheidsbystand, humanitêre en vredesoperasies en nie-vegtende ontruimingsoperasies. Slegs in 'n enkele geval is militêre mag offensief aangewend. Net soos in Somalië in 1993, was die VSA se optrede in Soedan in 1998 nie 'n ooglopende sukses nie. Die VSA-weermag het gevolglik nie 'n positiewe rekord opgebou ten opsigte van offensiewe magsaanwending in SSA nie; daar is egter gepoog om professionele en demokratiesgeoriënteerde militêre magte in SSA te kweek. Regionale benaderings ten opsigte van vredesbewaring en humanitêre krisisse is ook aangemoedig. Dit is gedoen op bilaterale wyse binne streeksverband. Waar krisisse wel voorgekom het, het die VSA egter die situasie probeer stabiliseer, terwyl state en agentskappe in die streek aangemoedig is om verantwoordelik op te tree. Vir die VSA was professionele militêre opvoeding egter die sleutel waardeur militêre betrokkenheid tot positiewe hervorming van state in SSA moes bydra. Daar is geargumenteer dat professionele militêre opvoeding burgerlik-militêre verhoudings verbeter; meer effektiewe weermagte daarstel; en 'n effektiewe verhouding tussen die weermagte van die VSA en die state in SSA vestig wat veral waardevol is tydens koalisie-operasies.

6. VERWYSINGS

-
- ¹ Lanham, R W, *Beyond the Clinton Doctrine: U.S. Military Intervention Policy*, 1997, p 24. Beskikbaar op die internet by: [<http://www.globalsecurity.org/military/library/report/1997/Lanham.htm>]
- ² Newson, E D, "Security Assistance: The Bridge Between Diplomacy and the Use of Force", *U.S. Foreign Policy Agenda*, Vol 4 no 3, December 1999, p 9.
- ³ Cohen, H J, "Africa and the Superpower – An Agenda for Peace", In: Sorbo, G M & Vale, P, *Out of Conflict. From War to Peace in Africa*, Nordiska Afrikainstitutet, Uppsala, 1997, p 167.
- ⁴ *Ibid*, p 168.
- ⁵ *Ibid*, p 171.
- ⁶ Sien die volledige bespreking van die VSA se militêre doelwitte in USA: *A Strategy of Flexible and Selective Engagement - National Military Strategy*, Joint Chiefs of Staff, Washington DC, February 1995. Beskikbaar op die internet by [http://www.fas.org/man/docs/nms_feb95.htm]
- ⁷ Perry, H, "Defense in an Age of Hope", *Foreign Affairs*, Vol 75 no 6, November / December 1996. pp 68-69.
- ⁸ US, Department of Defense, Office of African Affairs, *U.S. DoD Africa Strategy*, August 1995, p 2. Beskikbaar op die internet by: [http://www.defenselink.mil/policy/isa/a...office_affrican_affairs_strategy.html]
- ⁹ US, Department of Defense, *U.S. Security Strategy for Sub-Sahara Africa*, US Department of Defense Office of International Security Affairs, Washington DC, August 1995, pp 6-11. Beskikbaar op die internet by: [<http://www.defenselink.mil/speeches/1995/s19950801-report.html>]
- ¹⁰ *Ibid*, pp 3-4.
- ¹¹ *Ibid*, p 4.
- ¹² Fox, C W, "Military Medical Operations in Sub-Saharan Africa: The DoD 'Point of the Spear' for a New Century", *Strategic Studies Institute Monograph*, US Army War College, Strategic Studies Institute, Pennsylvania, 24 June 1997, p 3.
- ¹³ Catoire, R G, "A CINC for sub-Sahara Africa? Rethinking the Unified Command Plan", *Parameters*, Winter, 2000-01, p 102.
- ¹⁴ Campbell, J E, "Sub-Sahara Africa and die Unified Command Plan", *Joint Forces Quarterly*, Autumn/Winter 2001-02, p 72.
- ¹⁵ Catoire, R G, *op cit*, pp 102-103.
- ¹⁶ Walker, N J, & Hanauer, L, "EUCOM and Sub-Saharan Africa", *Joint Forces Quarterly*, Spring 1997, p 105.
- ¹⁷ Simpson, D H, *U.S. African Policy: Some Possible Course Adjustment*, US Army War College, Strategic Studies Institute, Pennsylvania, August 1994. p. 16.
- ¹⁸ Campbell, J E, *op cit*, p 105.
- ¹⁹ Catoire, R G, *op cit*, p 102.
- ²⁰ Sien byvoorbeeld die artikels deur Catoire, R G, *op cit* en Simpson, D H, *op cit*.
- ²¹ Catoire, R G, *op cit*, p 104.

- ²² Sien die artikel van Campbell, J E, *op cit* vir 'n volledige uiteensetting van argumente teen die skepping van 'n Afrika kommandement.
- ²³ Hooks, A, "Promoting Security in Africa – The U.S. Contribution". Paper presented by Ambassador Aubrey Hooks to the Council of Foreign Relations in a meeting series entitled *American Policymakers on Africa* in New York, 10 February 2000. Beskikbaar op die Internet: [<http://usinfo.state.gov/regional/af/acri/hookstx.htm>]
- ²⁴ US, "U.S. Policy on Reforming Multilateral Peace Operations", *Presidential Decision Directive 25*, Bureau of International Organisational Affairs, U.S. State Department Publication 10161, 5 Mei 1994
- ²⁵ Sien Williams, R, "Don't Hold the African Crisis Response Force Hostage to Unrealistic Demands", *ISS Papers No 20*, April 1997, p 1, en "African Crisis Response Inisiatie (ACRI): A Peacekeeping Alliance in Africa", *Project on Peacekeeping and the United Nations*, vir 'n bespreking van die oorsake vir die totstandkoming van die ACRI. Laasgenoemde is beskikbaar op die internet by: [<http://www.clw.org/pub/clw/un/acri.html>]
- ²⁶ Malan, M, "US Response to African Crises: An Overview and Preliminary Analysis of the ACRI", *ISS Papers No 24*, August 1997, p 1.
- ²⁷ Bridgeman, M, *Between 'Partnership' and Disengagement: Mapping the Contours of US Policy Towards Post-Apartheid South Africa*, Dissertation presented for the Degree of Doctor of Philosophy at the University of Stellenbosch, December 1999, p 120.
- ²⁸ "African Crisis Response Inisiatie (ACRI): A Peacekeeping Alliance in Africa", *op cit*, p. 2
- ²⁹ Henk, D & Metz, S, "The United States and the Transformation of African Security: The African Crisis Response Initiative and Beyond", *Strategic Studies Institute Monograph*, US Army War College, Strategic Studies Institute, Pennsylvania, 5 Desember 1997.
- ³⁰ Levitt, J, "The African Crisis Response Initiative: A general Survey", *Africa Insight*, Vol 28 no 3/4, 1998, p 101.
- ³¹ *Ibid.*
- ³² Malan, M, *op cit*, p 2.
- ³³ Levitt, J, *op cit*, p 101.
- ³⁴ US, Department of State, "Summary of the African Crisis Response Initiative", *International Information Programs*, p 2. Beskikbaar op die internet by: [<http://usinfo.state.gov/regional/af/acri/acrisumm.htm>]
- ³⁵ Omach, P, "The African Crisis Response Inisiatie: Domestic Politics and Convergence of National Interests", *African Affairs*, Vol 99, 2000, pp 73-74.
- ³⁶ Sien byvoorbeeld die volgende artikel in die verband: Brower, S E & Simons, A, "The ACRI Command and Control Challenge", *Parameters*, Winter 2000-01, pp 118-127.
- ³⁷ RSA, South African National Defence Force, "USA: Security Policy Towards Africa", *Defence Intelligence Assessment*, No 19/2, 4 April 2002, p 2.
- ³⁸ Shaw, B, Aanbieding deur dr Bryant Shaw, Akademiese Dekaan van die ACSS, ACSS-Botswana Seminaar, 3 Julie 2000.

- ³⁹ US, Department of State, "Foreign Military Training and DoD Engagement Activities: Joint Report to Congress", Bureau of Political-Military Affairs, Washington DC, January 2001, p 2-3. Beskikbaar op die internet by [<http://www.state.gov/t/pm/rls/rpt/fmtrpt/2001/2569.htm>]
- ⁴⁰ *Ibid.*
- ⁴¹ Webbladsy: "About the Center"-webbladsy van die *African Center for Strategic Studies*. Beskikbaar op die internet by: [http://www.africacenter.org/english/e1000_center.htm]
- ⁴² US, Department of Defense, "DoD Launches African Center for Strategic Studies", News Release, 22 July 1999, p 1. Beskikbaar op die internet by: [http://www.defenselink.mil/news/Jul1999/b07221999_bt343-99.html]
- ⁴³ Aanbieding deur Shaw, B, *op cit*, Sien ook die aanbieding wat beskikbaar is op die web-bladsy van die ACSS, *op cit*
- ⁴⁴ *Ibid.*
- ⁴⁵ Webbladsy: *African Center for Strategic Studies*, *op cit*,
- ⁴⁶ Neethling, T & Esterhuyse, A J, "US Involvement in African Security Requirements: Some Notes and Reflections", *African Armed Forces Journal*, September 2000, p 23.
- ⁴⁷ Berman, E G & Sams, K E, *Peacekeeping in Africa: Capabilities and Culpabilities*, United Nations Publications, Geneva, 2000, p 281-282.
- ⁴⁸ "Foreign Military Training and DoD Engagement Activities: Joint Report to Congress", *op cit*, p 2.
- ⁴⁹ Henk, D, "Uncharted Paths, Uncertain Vision: U.S. Military Involvements in Sub-Saharan Africa in the Wake of the Cold War", *INSS Occasional Paper 18: Regional Series*, Institute for National Security Studies, US Air Force Academy, Colorado, March 1998, pp 27-30.
- ⁵⁰ Berman, E G & Sams, K E, *op cit*, pp 279-280.
- ⁵¹ *Ibid*, p 280.
- ⁵² Fox, C W, *op cit*, pp 14-15.
- ⁵³ Sien Prinslow, K E, "Building Military Relations in Africa", *Military Review*, May-June 1997 vir 'n volledige bespreking van hierdie projekte.
- ⁵⁴ Anon, "Chapter 8: Sub-Sahara Africa", *1998 Strategic Assessment: Engaging Power of Peace*, National Defense University, Institute for National Strategic Studies, 1998. p 8/16. Beskikbaar op die internet by: [<http://www.ndu.edu/inss/sa98/sa98ch8.htm>]
- ⁵⁵ US, Army Public Affairs, "U.S. Army Training and Operations Update", *US Army News Release No 98-007*, Washington DC, 8 April 1998, p 5.
- ⁵⁶ *The New York Times*, (New York) 8 January 2001.
- ⁵⁷ Sien byvoorbeeld die webbladsy van MPRI vir 'n uiteensetting van hul betrokkenheid by VSA-militêre gesteunde aktiwiteite in SSA. Beskikbaar op die internet by: [http://www.mpri.com/subchannels/int_africa.html]
- ⁵⁸ US, Department of State, Fact sheet released by the Bureau of Public Affairs, "Bombings in Nairobi, Kenya and Dar es Salaam, Tanzania August 7, 1998", 7 Augustus 1998, p 1.
- ⁵⁹ *Globale Issues*, "The Strike against Afghanistan and Sudan", p 1. Beskikbaar op die internet by:

[<http://www.globalissues.org/Geopolitics/MiddleEast/AfghanSudan.asp>]

⁶⁰ Henk, D, *op cit*, pp 18-22.

⁶¹ Nye, J S, *op cit*, p 18.

⁶² Program on International Policy Attitudes, "Humanitarian Military Intervention in Africa", *Americans & The World*. Beskikbaar op die Internet by: [http://www.americans-world.org/digest/regional_issues/Africa/africa4.cfm]

⁶³ Henk, D, *op cit*, pp 18-22.

⁶⁴ CNN, *U.S. Choosy about Military Intervention*, 22 Mei 1996. Beskikbaar op die Internet by: [<http://www.cnn.com/US/9605/22/us.military.africa/>]

⁶⁵ Issues 2002, *Al Gore on Foreign Policy*, Beskikbaar op die internet by: [www.issues2000.org/Al_Gore_Foreign_Policy.htm]

⁶⁶ Kuperman, A J, "Rwanda in Retrospect", *Foreign Affairs*, January/February 2000, Inleiding. Beskikbaar op die internet by: [<http://www.foreignaffairs.org/>]

⁶⁷ Kuperus, T, The Center for Public Justice, "Kosovo and Rwanda: Selective Interventionism?" *Public Justice Report*, p 1, Beskikbaar op die Internet by: [[http://www.cpjustice.org/stories/storyReader\\$646](http://www.cpjustice.org/stories/storyReader$646)]